

Соломія Попова

аспірантка кафедри архітектури та реставрації,
Національний університет «Львівська політехніка», Львів

e-mail: solomiia.y.popova@lpnu.ua

orcid: 0000-0002-6232-1403

АРХІТЕКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ МАЛОПОВЕРХОВОЇ ТИПОВОЇ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ 1939–1955-х РОКІВ

© Попова С., 2023

<https://doi.org/10.23939/sa2023.02.141>

Розглянуто архітектурні особливості малоповерхової типової житлової забудови в період 1939–1955 років в Україні. Зазначено, що саме в цей час активно розвивалось масове будівництво житла для населення в Україні під час індустріалізації та післявоєнного відновлення. Така типова забудова була характерною для багатьох міст і містечок у цих роках і відображала дух та потреби того часу.

Проведено дослідження архівних матеріалів щодо цієї тематики, розглянуто архітектурний стиль, матеріали, конструкції будівель того періоду. Наведено приклади наявної житлової забудови 40-х – I пол. 50-х років у Львові та Львівській області.

Зазначено важливість питання модернізації таких будинків з метою поліпшення їхньої функціональності та енергоефективності. Корисним у цьому питанні є використання зарубіжної практики, де набутий великий досвід реконструкції існуючої забудови, зведеної за типовими проєктами.

Ключові слова: типова житлова забудова, малоповерхові будинки, типові проєкти, житловий фонд, реконструкція.

Постановка проблеми

У період з 1930 по 1955 роки типова житлова забудова в Україні відображала особливості архітектури та функціональні вимоги того часу, враховуючи потреби населення і соціально-економічний контекст того періоду. Саме в цей час стало активно розвиватися масове будівництво житла для населення в Україні під час індустріалізації, укрупнення сіл (утворення “агроміст”) та післявоєнного відновлення. У перші повоєнні роки у містах спостерігався швидкий ріст кількості міського населення. Зокрема, у Львові в 1945 р. мешкало 180. тис. осіб, у 1950 р. воно збільшилося на 70 %, а в 1955 р. перевищило рівень 1945-го в 2,2 рази, така ж ситуація була і у містах районного значення. Це підняло актуальність питання житлового будівництва на перший план (Мих, Трегубова, 1989)

Після війни основний акцент було зроблено на відновленні пошкоджених будівель та на будівництві тимчасових дерев’яних житлових об’єктів для робітників промислових підприємств. Однак уже в середині 1950-х років розвинулося будівництво малоповерхових житлових комплексів, що фінансувалося промисловими підприємствами та іншими організаціями. Були розроблені проєкти одно-, дво-, триповерхових будинків. Така типова забудова була характерною не лише для великих міст, але й для районних центрів. Багато з таких будівель використовуються і зараз, але можуть потребувати реставрації та модернізації. Тому тема дослідження архітектури малоповерхової житлової

забудови цього періоду може бути цікавою та актуальною як з погляду архітектурної науки та історії містобудування, а також є необхідною умовою для подальшої належної реконструкції таких історичних житлових будинків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Тема малоповерхової типової житлової забудови 1939–1955 років частково розглядається в дослідженнях О. Моркляник, О. Фенчука, В. Дідика, М. Бевза, де описано особливості архітектури соцреалізму; розроблена базова типологія і основні принципи планування і стилю цього періоду, описано соціальні і політичні передумови її формування. Зокрема, О. Моркляник аналізувала умови типового проектування та його застосування в житловій архітектурі Львова наприкінці 40-х – I пол. 50-х рр. (Моркляник, 2008) В. Дідик досліджував малоповерхову забудову Львова кінця 50-х років та історію їх проектування. (Дідик, 2020). У своїх дослідженнях О. Фенчук розглядав історію формування житлової забудови Львова в період 1945–2010 рр., даючи характеристику різних історичних етапів (Фенчук, 2022). У книзі “Архітектура Львова: час і стилі. XIII–XXI ст.” М. Бевз, Ю. Бірюльов, Ю. Богданова, Б. Посацький та ін. згадували повоєнний період у контексті містобудування Львова (Бевз, Бірюльов, Богданова, Посацький, та ін., 2008.) У цій статті також досліджуються архівні матеріали, що дає змогу ширше проаналізувати малоповерхову типову житлову забудову, її планувальні і конструктивні характеристики, а також суспільно-політичні процеси, що впливали на її реалізацію.

Мета статті

Метою статті є дослідити архітектурні характеристики малоповерхових типових житлових будинків, які були зведені у період 1939–1955 років в Україні, локалізувати існуючі будівлі цього періоду у Львові та Львівській області та визначити необхідність їх модернізації та реконструкції.

Виклад основного матеріалу

Після приходу радянської влади на територію Західної України було впроваджено спорудження житлових будівель за типовими проектами. Зокрема, це були комплекси малоповерхових будинків або невеликих робітничих селищ для швидкого забезпечення населення житлом. Причинами впровадження саме такого типу будівництва були індустріалізація, повоєнна відбудова, а також укрупнення сіл з перспективою утворенням “агроміст”. Індустріалізація ознаменувалась будівництвом дешевого житла, яке великі промислові підприємства створювали для робітників.

В цей час на захід України було направлено на підприємства тисячі робітників з росії і Східної України, що очікувано спричинило дефіцит житла. Вирішенням цієї проблеми спочатку стало розселення робітників в житло репатрійованих мешканців і в комунальні квартири, а другим етапом було будівництво комплексів малоповерхового житла за типовими проектами, що максимально прискорювало темпи будівництва.

Також у повоєнні роки відбувався процес укрупнення сіл завдяки розбудові великих сіл і містечок, із стимулюванням до виїзду з маленьких сіл і хуторів (передусім планувалось ліквідувати села чисельністю до 100 дворів. В кінцевому результаті мали залишитись “колгоспні села” з чисельністю близько 3000 осіб). Цим хотіли стерти межі між містом і селом і збільшити контроль над сільським населенням. Це відбувалось за рахунок будівництва двох-три-чотирьох поверхових будівель і розвитку інфраструктури. Кожна квартира в такому будинку повинна була як мінімум мати 2-3 житлові кімнати, кухню, ванну кімнату, комори, було передбачено центральне опалення, гаряча вода, водопровід, каналізація, електрика, газ і радіомовлення (Хомутецкий, 1962). “В колгоспних містах було передбачено будівництво багатьох споруд культурно-побутового, комунального, адміністративного і торгового призначення, забезпечення водопроводом, каналізацією, електрикою, телефонізацією та іншими видами “міського благоустрою” і на сам кінець створення для потреб будівництва своєї власної виробничої бази в вигляді цегляних, лісопильних, черепичних, цементних і інших заводів і майстерень” (Хомутецкий, 1962).

Виходячи з велетенських масштабів будівельних робіт у післявоєнній п'ятирічці як в місті, так і в селі, був передбачений широкий розвиток нової галузі виробництва – фабрично-заводського домобудівництва (збірного будівництва). У 1946 р. було почато будівництво перших домобудівельних заводів на Західній Україні, а також заводів з виробництва збірних будинків і стандартних деталей з дерева, гіпсу, азбоцементу та інших місцевих матеріалів.

Основну роботу із забезпечення проектними матеріалами для міст, що відновлювались після війни, здійснив створений в 1943 р. Комітет по справам архітектури при Раді Міністрів СРСР. Ним були розглянуті, скоректовані і погоджені генеральні плани сотень міст і каталоги типових проєктів житлових будинків і гуртожитків (Хомуцецький, 1962).

Планування типової житлової забудови після Другої світової війни в Україні базувалося на кількох загальних принципах, спрямованих на відновлення житлового фонду, забезпечення комфортних умов для мешканців та раціональне використання доступних ресурсів. Можна виділити деякі з цих принципів:

1. Масовість і стандартизація. Більшість будівель після війни були спроектовані та побудовані великими серіями, щоб швидко забезпечити житлом тисячі людей. Це призвело до типового планування та стандартизації житлових будинків і квартир. Багато будівель мають стриманий, простий дизайн, який був спрямований на максимальну функціональність та використання обмежених ресурсів.

2. Функціональність і зручність. Збудови планувалися з урахуванням зручностей для мешканців, таких як доступність магазинів, шкіл, дитячих садків і медичних закладів неподалік від житлових комплексів.

3. Зелені насадження і відкриті простори. Проєктування охоплювало великі зелені насадження, дитячі майданчики та відкриті простори для відпочинку мешканців.

4. Ефективне використання місця. Земельні ділянки раціонально використовували, будинки планували так, щоб максимально використовувати доступний простір, забезпечуючи відповідний рівень приватності для мешканців.

5. Масштабність і інфраструктура. Розроблювалися цілі мікрорайони, які охоплювали не лише житлові будівлі, а й інфраструктуру, таку як дороги, каналізація, водопостачання та електромережі.

6. Використання доступних матеріалів. У зв'язку з обмеженими ресурсами після війни, конструкція будинків виконувалася з дешевих та доступних матеріалів.

7. Забезпечення доступності транспорту. Житлові комплекси планувалися з урахуванням доступності транспорту, щоб мешканці могли легко діставатися до роботи та інших місць.

Ці загальні принципи сприяли відновленню житлового фонду після війни і створенню комфортніших умов для мешканців нових житлових комплексів.

В довоєнний час основним будівельним матеріалом, який застосовували у процесі будівництва житлових будівель, була цегла, на ранніх етапах – червона, а потім – біла. В “сталінках” зовнішні стіни мали товщину 640 мм, а внутрішні несучі – 380 мм. Перекриття в цих будинках були дерев'яні або комбіновані (залізобетонні плити для перекриття застосовували в місцях санвузлів). В “елітних сталінках” застосовували монолітні залізобетонні перекриття, в післявоєнний час використовували вже префабриковані залізобетонні плити. Для економії цегли частина міжквартирних несучих стін складалась із сталевих або залізобетонних колон і горизонтальних ригелів, на які укладались перекриття. На відміну від малоповерхових дешевших будівель, “сталінки” мали багатодекоровані фасади, просторіші квартири і кращу тепло- і шумоізоляцію.

Для малоповерхових будівель з початку також використовувалась цегла і дерев'яні або комбіновані перекриття. Надалі все більше з метою економії і пришвидшення темпів будівництва впроваджували дешевші матеріали. Згідно з постановою Ради міністрів СРСР “Про зниження вартості будівництва”, всі раніше затверджені для міського будівництва типові проєкти були переглянуті з метою зниження кошторисної вартості будівництва в середньому на 15%. При цьому деякі типові проєкти, що раніше використовувались, були вилучені як неекономічні (Каталог типових проєктів, 1951).

Для програми капітальних будівельних робіт в УРСР в післявоєнну п'ятирічку було виділено 49 мільярдів рублів. План передбачав введення в експлуатацію в містах України 16 млн квадратних

метрів державного житлового фонду. Для виконання такої великої програми була потреба у великій кількості будівельних матеріалів. У це же час ресурси промисловості будматеріалів у післявоєнний час були недостатні. Була нестача деревини, цегли, цементу, скла тощо.

Для виконання велетенської програми житлового будівництва на території України необхідно було корінним чином змінити будівельну практику і передусім створити нові економічні будівельні матеріали, що дозволили б перейти на індустріальні методи будівництва. Дефіцитні цеглу і деревну пропонували замінити на місцеві ресурси: металургічні і котельні шлаки – для стін і ізоляції, гіпс – для матеріалів перегородок, перекриття і сухої штукатурки, глину – для пустотілої і облицювальної кераміки.

Науково-дослідницькі і будівельні організації розробили нові дешевші будівельні матеріали, такі як: пустотілі шлакобетонні блоки для стін, перегородок і перекриття; гіпсова суха штукатурка; мінеральна шерсть і вироби з неї для теплової і звукової ізоляції житлових, громадських і промислових будівель; теплі кольорові бітумінозні плити для підлоги; дерев'яні будівельні деталі; азбестоцементні кольорові покрівельні і облицювальні матеріали.

Двоповерхові будівлі відрізняються від триповерхових головним зовнішнім оздобленням. Їх стіни виконані з пустотілих шлакоблоків товщиною 40 см. Ззовні вони офактурені розчином. Внутрішня поверхня стін оброблена гіпсовою сухою штукатуркою по гіпсовим “маякам”.

Стіни триповерхових будівель складені зі шлакоблоків з облицюванням п'ятистінною цеглою на ребро і плитами напівсухого пресування. Загальна товщина стін першого поверху – 49 см, другого і третього – 38 см. Кладка стін велась з прокладними рядами з тої ж цегли через два ряди шлакоблоків. Облицювальні плити встановлювали у процесі кладки на зовнішні виступи прокладних рядів. Одночасно з кладкою були закріплені архітектурні деталі з профільованої цегли. Після спорудження стін в межах одного поверху й влаштування перекриття на внутрішню поверхню стіни, на гіпсові “маяки”, накладалась суха штукатурка. У результаті виходила абсолютно закінчена стіна (не беручи до уваги пофарбування чи обклейки шпалерами).

У вирішенні фасадів стін особливе місце належить архітектурним деталям, виконаним на пресі Мелія. Для житлових будинків профілі карниза, поясків, обрамлення дверних і віконних проемів, сандриків, підвіконників і інших деталей для оздоблення фасадів були виготовлені на пресі в заводських умовах.

У житлових будинках перекриття виконані в основному з пустотілих шлакоблочних балок і з пустотілих шлакоблоків із прутковими прогонами.

Перегородки – двох типів. У житлових кімнатах вони складаються з гіпсових пустотілих плит (внутрішньоквартирні в одну плиту товщиною 7,6 см і міжквартирні з двох плит товщиною 15,2 см). В санвузлах перегородки зроблені зі спеціальних пустотілих шлакоблоків товщиною 9,2 см з облицюванням фаянсовими плитками.

Покрівлі переважно скатні з дерев'яними кроквами: двохсхильні, чотирисхильні або вальмового типу.

Тягнуті карнизи всередині приміщень замінені карнизами з обрізків сухої штукатурки. Також каркас вбудованих шаф був виготовлений із рейок, а всі фільонки, в тому числі дверні, днища і полиці – із обрізків сухої штукатурки.

Опалення в них в основному централізоване, нерідко з верхнім вертикальним розливом і двотрубним розведенням. Існують і будинки із вбудованими котельнями – пізніше більшість цих будівель були підключені до централізованого теплопостачання. Малоповерхові будинки зазвичай проектували у двох варіантах – із централізованим опаленням і з пічним, конкретна реалізація залежала від можливості підключення будинків до ТЕЦ або котельнь. Будинки з пічним опаленням згодом підключали до централізованого опалення або в них встановлювали газові котли. Аналогічна ситуація і з гарячим водопостачанням (Сборник матеріалів, 1952).

Підсумовуючи все вищевикладене, можна зробити такі висновки щодо використання здешевлених, префабрикованих матеріалів у малоповерховій типовій забудові:

1. Використання стін з пустотілих шлакоблоків, перегородок із гіпсових плит, перекриття з пустотілих шлакоблочних балок, збірних щитів з утеплювачем з мінеральної шерсті, а також

використання інших нових матеріалів різко зменшило вагу конструкцій, вилучало багато трудомістких процесів і дозволило проводити роботи потоково-швидкісними методами.

2. Зменшення ваги конструкцій привело до значного скороченню потреби в транспорті, а вилучення багатьох трудомістких процесів – до зменшення кількості робітників і різкому скороченню термінів будівництва.

3. Все це дало можливість знизити вартість одного кубічного метра будівлі на 26 відсотків, а вартість одного квадратного метра житлової площі – на 34 відсотки порівняно з кошторисною вартістю звичайного цегляного будинку за типовим проектом серії № 207.

Малоповерхові будинки у два (рідко три) поверхи споруджувалися за типовими проектами, наведеними у каталогах. Такі будинки споруджували у периферійній частині міста або у районах, наближених до центру, проте не у структурі щільної історично сформованої забудови. Це, з одного боку, було пов'язане з тим, що будівництво будинку-вставки вимагало б коригування планувальної структури типового проекту, а також тим, що у центральній частині міста надавали перевагу будинкам середньої поверховості.

Типові проекти малоповерхових житлових будинків, розроблені до війни і допрацьовані після неї, були зібрані у “Каталог типових проектів одно-, двох-, і триповерхових житлових будинків” і видані у Москві у 1948 р. До каталогу входили такі серії: 101, 104–110, 114–117, 121, 131, 145, 147–153, 201–211, 221–223, 225–230, 241–245, 281, 283, 301, 302 (Каталог типовых проектов, 1948). Згодом каталог був перевиданий як “Каталог типових житлових і культурно-побутових будівель для міського будівництва” у 1951 р. До каталогу входили такі серії: 7–10, 12, 101, 104–108, 114–117, 119, 121, 129, 134, 136, 138, 145, 147–149, 151, 153–156, 164, 164-А, 165, 201, 202, 204, 206–211, 221, 222, 225, 227–230, 238, 241, 242, 244, 245, 264, 264-А, 281, 283 (Каталог типовых проектов, 1951).

Приклади таких будівель є у Львові та області, в містах Миколаїв, Червоноград, Жовква, Новий Розділ, Стрий, Яворів, Сокаль, Жидачів, Бібрка, Самбір, Рава Руська, Золочів тощо, всього близько 400 будівель, 88 з яких у Львові (рис. 1–7). Найбільш поширеними були будівельні проекти серії 201, 204, 207, 281 (Каталог типовых проектов, 1948).

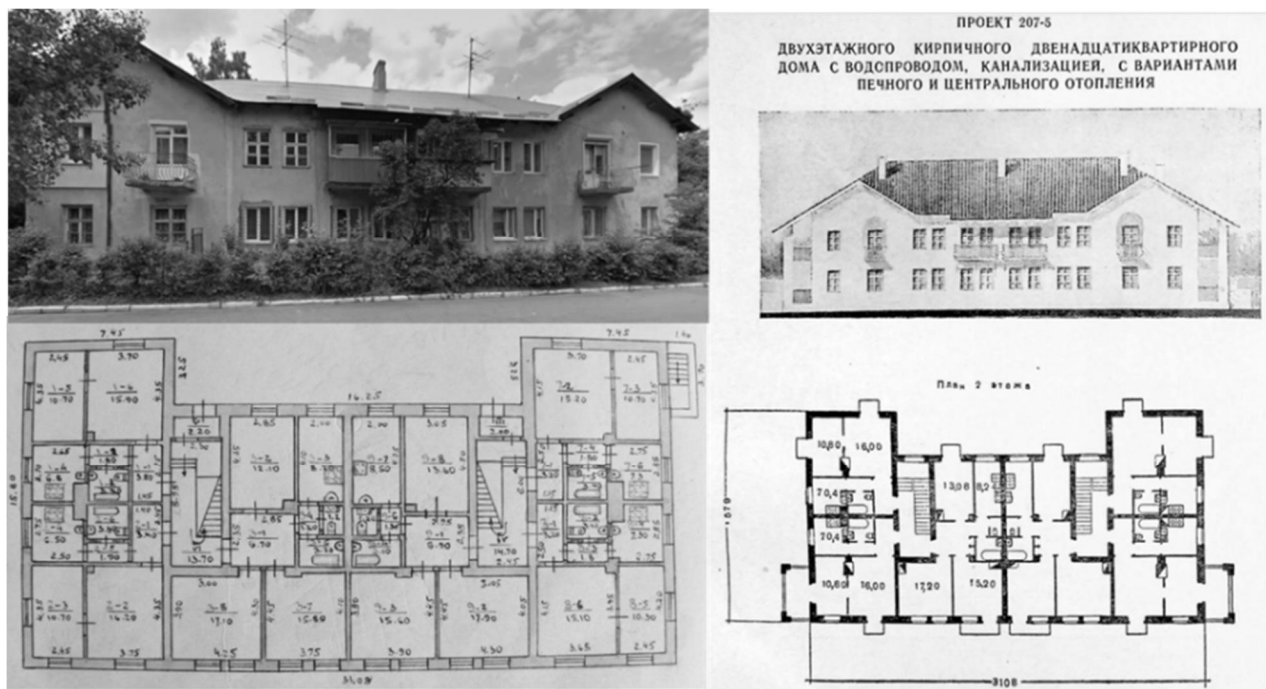

Рис. 1. Львів, вул. Віденська, 7

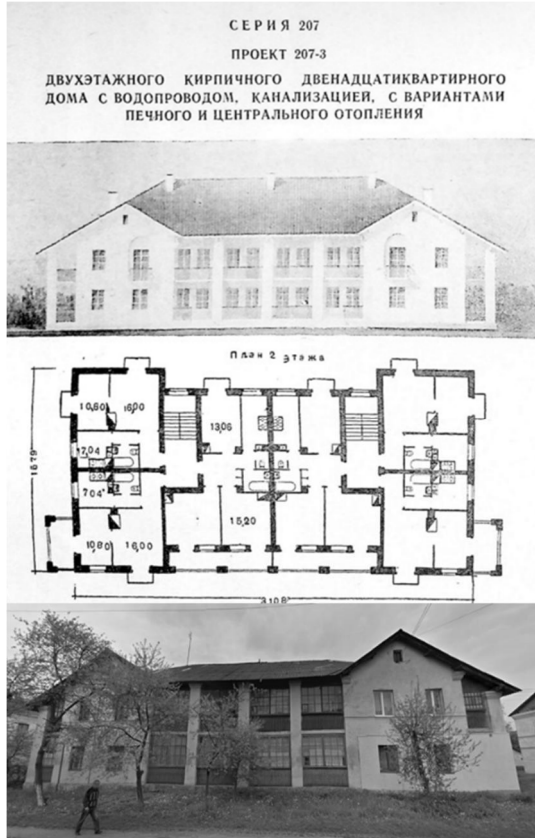

Рис. 2. М. Червоноград, вул. Чорновола, 15

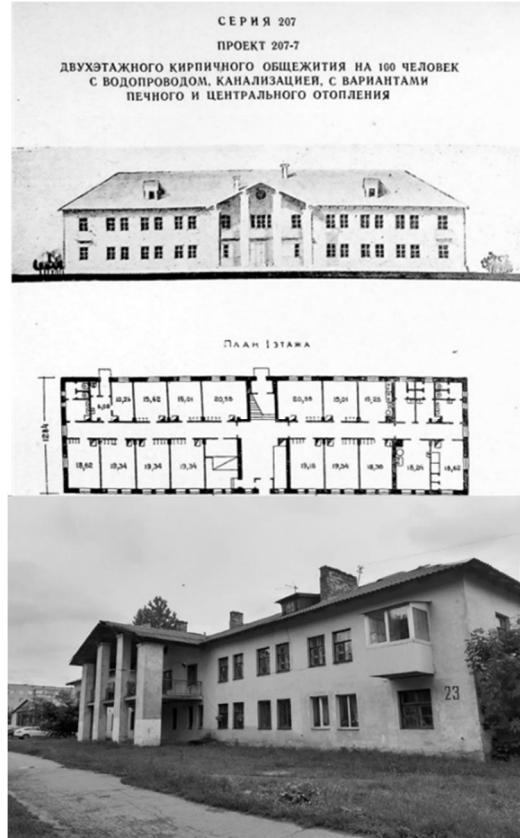

Рис. 3. Львів, вул. В. Великого, 23

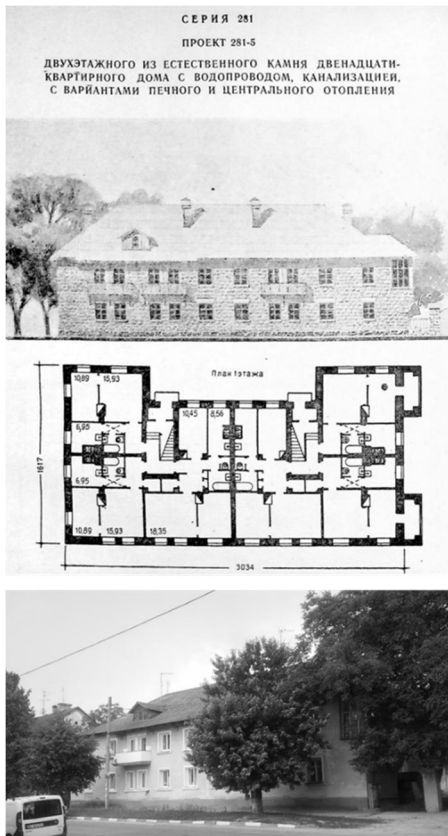

Рис. 4. М. Миколаїв, вул. Возз'єднання, 6

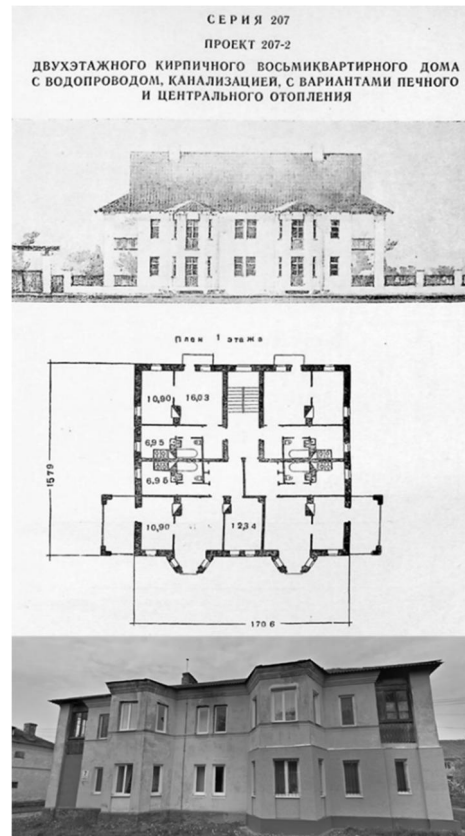

Рис. 5. М. Червоноград, вул. Чорновола, 7

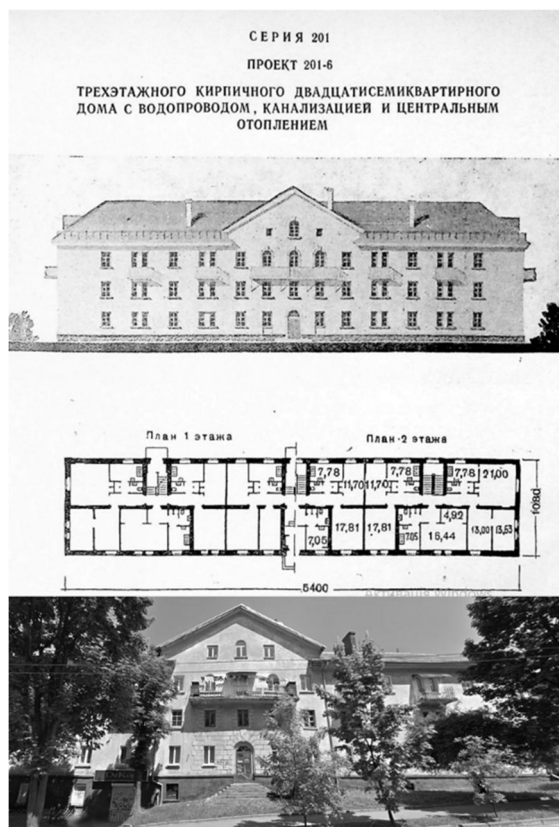

Рис. 6. Львів, вул. Зелена, 95

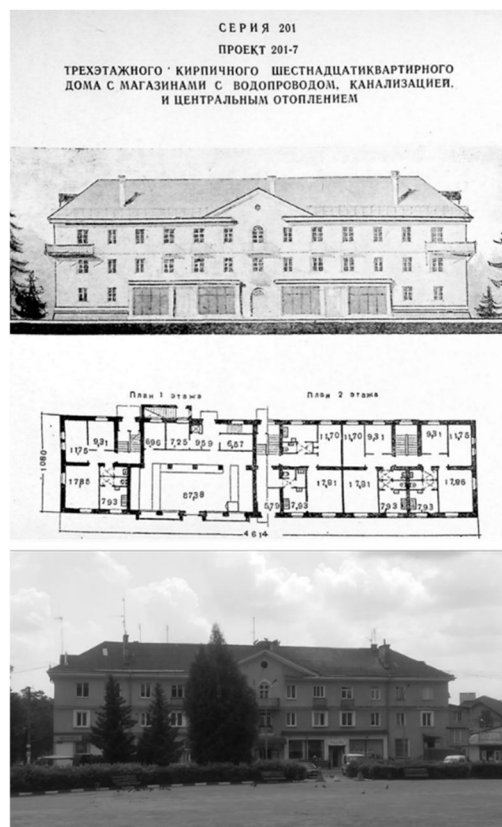

Рис. 7. М. Миколаїв,
вул. Біласа і Данилишина, 17

Такі будівлі є частково морально і фізично застарілими, не відповідають сучасним нормам енергозбереження і комфорту проживання. Через появу нещільностей та інші дефекти порушуються норми теплоізоляції. Застосування сталевих і залізобетонних колон в окремих будівлях призвело до виникнення холодних містків у точках з'єднання цих колон з балками та деталями горіщного перекриття, які зазвичай не були утеплені. Характерною проблемою також є холодна підлога першого поверху. Велика кількість будинків потребує ремонту покрівлі, оскільки в часи їх будівництва переважно використовувався шифер як покрівельний матеріал, і наразі він сильно зношений, що призводить до часткового протікання.

Враховуючи, що є велика кількість будинків малоповерхової типової житлової забудови 1939–1955 років, постає питання зносу чи реконструкції та модернізації цих будівель.

Сучасні соціально-економічні процеси у сфері ринкової економіки мають значний вплив на містобудівні процеси. Густозаселені райони з розвинутою інфраструктурою стають привабливими для забудовників, що призводить до змін в історичних районах міст та до інтенсивної забудови цих районів. В результаті цього втрачаються характерні риси цінного архітектурного середовища. Тому важливо не тільки будувати нові житлові об'єкти на їх місці, але й проводити реконструкцію та модернізацію існуючої забудови, яка відповідала б сучасним стандартам комфорту та енергоефективності, безбар'єрності зі створенням необхідних соціальних та інфраструктурних умов.

В іноземній практиці існує великий досвід у модернізації будівель, які були споруджені за стандартними проектами. Особливо важливими для України є методи та принципи оновлення об'єктів міської житлової забудови, які були розроблені в країнах Східної Європи. Там діють державні програми реконструкції, які передбачають виділення державних субсидій і спеціальних кредитних умов для їх виконання (Демків, Попова, 2021).

Зараз готується новий проект Закону про здійснення комплексної реконструкції кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду, який має регулювати процеси реконструкцію застарілого житлового фонду на законодавчому рівні. Це підкреслює важливість подальшої роботи над цим питанням.

Висновки

Проаналізовано суспільно-політичні процеси, які передували проектуванню і побудові кварталів малоповерхової житлової забудови. Досліджено архітектурні характеристики житлових будинків, які були зведені у період 1939–1955 років в Україні. Розглянуто особливості планування, типології, архітектурного стилю, матеріалів, конструкцій таких будівель. Локалізовано близько 400 будівель у Львові та Львівській області.

Зазначено, що модернізація малоповерхових типових житлових будинків з метою поліпшення їхньої функціональності та енергоефективності є важливим питанням. При цьому варто інтегрувати успішний міжнародний досвід. Особливо варто звернути увагу на європейські країни, які вже вдало розв'язали питання реконструкції застарілого житлового фонду та можуть бути корисними для України в цьому контексті. Реконструкція має бути комплексною і стосуватись не окремих будинків чи кварталів, а цілих міст.

Бібліографія

- Бевз, М., Бірюльов, Ю., Богданова, Ю., Посацький, Б. та ін. (2008). *Архітектура Львова: час і стилі. XIII–XXI ст.* Львів: Центр Європи.
- Демків, М., Попова, С. (2021). Зарубіжний досвід модернізації і реконструкції типової повоєнної житлової забудови. *Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування*, 59, 257–282. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.59.257-282>
- Дідик, В. (2020). Проектування і спорудження малоповерхового житла наприкінці 1950-х років у Львові. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*, 2 (2), с. 76–82.
- Каталог типових проектів жилих и культурно-бытовых зданий для городского строительства. Вып. I: Жилые здания, (1951). Москва: Гос. изд-во архитектуры и градостроительства.
- Каталог типовых проектов одно, двух и трехэтажных жилых домов и общежитий, (1948). Москва: Гос. арх. изд-во.
- Мих, Р. М., Трегубова, Т. О., (1989). *Львів: архітектурно-історичний нарис.* Київ.: Будівельник.
- Моркляник О., (2008). Впровадження типового проектування в житлове будівництво Львова у період з кінця 40-х – першої половини 50-х років ХХ ст. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*, 632, с. 26–30.
- Сборник материалов Московского научно-технического совещания по жилищно-гражданскому строительству, строительным материалам и проектно-изыскательным работам. (1952). Том I, Москва: Московская правда.
- Фенчук О., (2022). Житловий Львів. Історія формування житлового будівництва у період 1945–2010 рр. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*, 4 (2), с. 178–191. <https://doi.org/10.23939/sa2022.02.178>
- Хомуцецкий Н. Ф., (1962). *Конспект курса истории советской архитектуры и строительства. Часть 2. 1941–1961 гг.* Ленинград.: Лениздат.

References

- Bevs, M., Biryulyov, Yu., Bohdanova, Yu., Posatsky, B. and others. (2008). *Architecture of Lviv: time and styles. XIII–XXI centuries.* Lviv. Tsentr Yevropy.
- Demkiv, M., Popova, S. (2021). Foreign experience of modernization and reconstruction of a typical post-war residential building. *Suchasni problemy Arkhitektury ta Mistobuduvannya*, 59, pp. 257–282. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.59.257-282>
- Didyk, V. (2020). Design and construction of low-rise housing in the late 1950s in Lviv. *Visnyk Natsional'noho universytetu “L'vivs'ka politekhnika”*, 2 (2), pp. 76–82.
- Catalog of standard projects of residential and cultural buildings for urban construction. Vol. I: Residential buildings. (1951). Moskva: Gos. izd-vo arkhitektury i gradostroitel'stva.

Catalog of standard projects of one, two and three-story residential buildings and dormitories, (1948). Moskva: Gos. arkh. izd-vo.

Mikh, R. M., Tregubova, T. O. (1989). *Lviv: architectural and historical essay*. Kyiv.: Budivelnyk.

Morklyanyk, O., (2008). Implementation of standard design in residential construction in Lviv in the period from the late 40s to the first half of the 50s of the XX century. *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnik"*, 632, pp. 26–30.

Collection of materials of the Moscow scientific and technical conference on residential and civil construction, building materials and design and research works. (1952). Volume I, Moskva: Moskovskaya pravda.

Fenchuk O. (2022). Residential Lviv. History of the formation of residential construction in the period 1945–2010. *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnik"*, 4 (2), pp. 178–191. <https://doi.org/10.23939/sa2022.02.178>

Khomutetskyi N. F. (1962). *Summary of the course on the history of Soviet architecture and construction. Part 2. 1941–1961*. Leningrad.: Lenizdat.

Solomiya Popova

Postgraduate student of the Department of Architecture and Conservation,

Lviv Polytechnic National University, Lviv,

e-mail: solomiia.y.popova@lpnu.ua

orcid: 0000-0002-6232-1403

ARCHITECTURAL FEATURES OF A TYPICAL LOW-RISE RESIDENTIAL BUILDINGS OF 1939–1955

© Popova S., 2023

Architectural features of typical low-rise residential buildings in the period 1939-1955 in Ukraine are considered. It was noted that it was at this time that the mass construction of housing for the population in Ukraine was actively developing during industrialization, consolidation of villages (creation of “agricultural towns”) and post-war reconstruction. Such typical housing was characteristic of many cities and towns during these years and reflected the spirit and needs of the time. After the war, the main emphasis was placed on the restoration of damaged buildings and on the construction of temporary wooden housing facilities for industrial workers. However, already in the mid-1950s, the construction of low-rise residential complexes developed, which was financed by industrial enterprises and other organizations.

A study of archival materials on this topic was conducted, the architectural style, materials, constructions of buildings of that period were considered. Examples of existing residential buildings of the 1940s to the 1950s in Lviv and the Lviv region are presented. The planning of typical housing after the Second World War in Ukraine was based on several general principles aimed at restoring the housing stock, providing comfortable conditions for residents and rational use of available resources.

The importance of modernizing such buildings in order to improve their functionality and energy efficiency was noted. Useful in this matter is the use of foreign practice, where extensive experience in the reconstruction of existing buildings built according to standard projects has been accumulated. Especially important for Ukraine are the methods and principles of renewal of urban residential buildings, which were developed in the countries of Eastern Europe, there are state reconstruction programs that provide for the allocation of state subsidies and special credit terms for their implementation.

Keywords: typical residential buildings, low-rise buildings, typical projects, housing stock, reconstruction, modernization.